

ŚLADAMI PRZESZŁOŚCI ANINA

Z małych historii
- duża historia Warszawy i historia TPW

Spotkanie Komisji Historycznej TPW 23 stycznia 2015 roku

Panie z Zarządu Oddziału Anin TPW obecne na spotkaniu - od lewej: Halina Woźniak, Barbara Mildner, Teresa Szymczak, Stanisława Cyngot

Gośćmi z Anina były panie z Zarządu Oddziału TPW Anin: Stanisława **Cyngot** – prezes, Teresa **Szymczak** - wiceprezes, Barbara **Mildner** – sekretarz, Halina **Woźniak**, - skarbnik, Halina **Kowalska** – p.o. przewodnicząca Komisji Rewizyjnej.

Naszym gościem był także Jan **Czerniawski**, autor promowanej w grudniu 2014, a wydanej przez Oddział TPW Anin,

Jan Czerniawski, autor książek o Aninie i Wawrze w rozmowie z Elżbietą Gliszczyńską

książki *Wokół Anina* (historyk, także autor *Wawer, korzenie i współczesność* i redaktor pracy zbiorowej *Wawer i jego osiedla*).

Trójka Gości to osoby współtworzące czasopismo MNA - „Między nami aniniani-nami” (B. Mildner – redaktor naczelna, T. Szymczak – redaktor prowadząca, J. Czerniawski – współpracownik, autor).

Halina Kowalska przywiozła na spotkanie Kronikę Oddziału Anin TPW

O Komisji Historycznej i jej zadaniach (ze słowa wstępu przewodniczącej komisji)

Spotkanie to miało inny charakter niż zwyczajowe nasze spotkania poświęcone na ogół wybranemu tematowi z zakresu szeroko rozumianej historii Warszawy (*Interesuje nas życie społeczne i kulturalne, biografistyka, zabytki, piśmiennictwo warszawianistyczne, wszystko, co składa się na dalszą i bliższą historię Warszawy* - tak określamy krąg naszych zainteresowań). Jednym z zadań Komisji jest też dokumentacja, dotycząca historii TPW; inicjowaliśmy *Słownik biograficzny TPW*.

Zamierzamy zebrać materiał o działalności naszych Oddziałów, tej, która dotyczy ich historii, a przede wszystkim historii tych dzielnic (osiedli) Warszawy, gdzie Oddziały działają. „Eksperymentalnym” spotkaniem z Przedstawicielami Oddziału Anin zainaugurowaliśmy cykl (zaproponowany tytuł: **<Z małych historii duża historia Warszawy i historia TPW>**), który chcemy kontynuować na kolejnych spotkaniach z Oddziałami. Chodzi nam też o to, by zarządy Oddziałów zainteresować działaniami Komisji Historycznej Z.G., a być może, uda się nam inicjować i realizować wspólne projekty.

Przewodnicząca Komisji Historycznej przypomniała też, że relacje z naszych spotkań znajdują się na stronie *www*, zob.: *Towarzystwo Przyjaciół Warszawy/komisje/historyczna/relacje* i tam też znajdzie się relacja z tego spotkania w opracowaniu komputerowo-graficznym sekretarz Komisji Historycznej Haliny Niemiec, także autorki zdjęć.

Projekt logo TPW Oddziału Anin: Marek Setniewski.

Trochę podstawowych wiadomości o Aninie

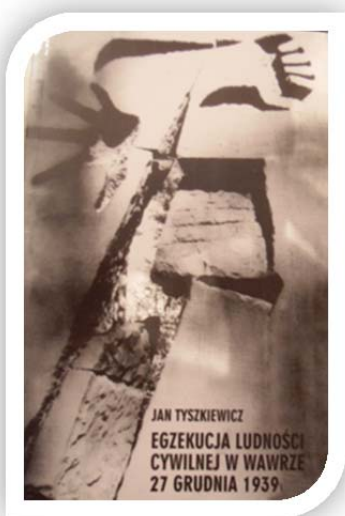
Anin jest osiedlem południowo-wschodniej (prawobrzeżnej) Warszawy. **Został włączony do Warszawy w 1951 roku**; w latach 1960-94 wraz z Wawrem wchodził administracyjnie w skład dzielnicy Praga Południe; w 2002 roku utworzono osobną dzielnicę Wawer – jako jednostkę administracyjną dla 12 osiedli - w tym Anina (do osiedli Wawra należą też m.in. Falenica, Międzylesie, Radość i osiedle Wawer). Nazwa Anin pochodzi od imienia żony Ksawerego Branickiego Anny. Ziemie dzisiejszego Anina były częścią dóbr wilanowskich Ksawerego Branickiego, częścią po prawej stronie Wisły. Rozparcelowano częściowo te ziemie jeszcze przed I wojną światową. Ich położenie komunikacyjne sprzyjało budowie osiedla (w pobliżu - otwocka linia kolejowa oraz szosa brzeska; w klinie powstałym z przecięcia szosy i torów w latach 1909-1910 wytyczono pierwsze parcele budowlane, a ich nabywcami byli pracownicy kolei i urzędnicy). Zabudowa najstarszej części Anina była ograniczona sąsiedztwem fortu wawerskiego. Do wybuchu I wojny światowej w Aninie wydzielono 200 działek budowlanych, z których 8 przeznaczono na park osiedlowy. Po wojnie, w niepodległej Polsce, Anin znacznie się rozbudował, szczególnie w latach 1935-39, gdy powiększył się poprzez rozparcelowanie dalszych terenów. Część tę nazwano Nowym Aninem. Wówczas (i po II wojnie) Anin stał się modny wśród inteligencji i artystów (mieszkali tu niegdyś m.in. Mieczysława Ćwiklińska, Maria Malicka, Zbigniew Sawan, Jerzy Zaruba, Konstanty Ildefons Gałczyński, Julian Tuwim, Stanisław Kazuro, Wiktoria Kawecka, Walerian Bierdiajew, i inni). W latach 1957-67 powstało w Aninie osiedle mieszkaniowe dla pracowników Instytutu Badań Jądrowych w Otwocku-Świerku, stąd naukowcy w osiedlu.

(Warto podkreślić, że znawcą historii Anina i innych osiedli prawobrzeżnej Warszawy jest członek naszej Komisji, **Jan Berger** z Oddziału Grochów; więcej o Aninie można się dowiedzieć z jego artykułu *Z przeszłości gminy Wawer*. „Kronika Warszawy” 2008, nr 2).

Jan Berger prezentuje swoją książkę o Wawrze podczas spotkania Komisji Historycznej w styczniu 2010 r. Obok Barbara Petrozolin-Skowrońska, przewodnicząca Komisji

Ważny temat

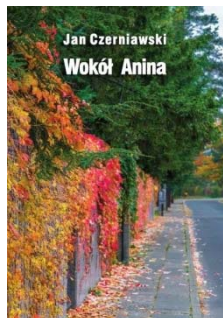
Tragicznym wydarzeniem, które wstrząsnęło całą Warszawą i Polską, była hitlerowska zbrodnia Wawerska – rozstrzelanie ponad stu wyciągniętych nocą 27 grudnia 1939 roku mieszkańców (głównie Anina). To przypomina światu corocznie Wawer. Halina Woźniak opowiedziała, jak obchodzi się tę rocznicę (w tym roku 75-tą), jakie publikacje na jej temat się ukazały, jak Oddział Anin włącza się w te obchody. Zaprezentowana została m.in. publikacja: Jana Tyszkiewicza *Egzekucja ludności cywilnej w Wawrze 27 grudnia 1939. Wydanie I -2004, wydanie II -2010, Urząd m.st. Warszawy* (zawierająca m.in. opis przyczyn i przebiegu egzekucji, spis osób – ofiar tragedii, relacje

o tragedii członków rodzin, relacje z obchodów 70. rocznicy; ss. 158, ilustr.). Otrzymaliśmy maszynopis wyboru bibliografii (32 pozycje) opracowany przez mgr Elżbietę Staszewską.

O Oddziale TPW Anin, jego działalności i miejscu historii w tej działalności

W 2014 roku Oddział obchodził swoje dziesięciolecie. Wywodzi się z **Koła Przyjaciół Anina**, działającego od 1986 roku przy Oddziale TPW Grochów, a utworzonego z inicjatywy prezesa Oddziału Grochów – historyka i pedagoga Henryka **Wierzchowskiego**. Koło działało w strukturze Oddziału Grochów przez 18 lat pod kierunkiem Marii **Chodorek**. W marcu 2004 Oddział Grochów wyłączył ze swoich struktur Koło Przyjaciół Anina i **9 marca 2004** powstał samodzielny - Oddział TPW Anin; prezesem do 2013 roku była Maria Chodorek. Po jej rezygnacji (z powodów zdrowotnych) kolejnym prezesem została Małgorzata **Gutowska-Adamczyk**, a w 2014 r. po jej rezygnacji - **Stanisława Cyngot**; sekretarzem jest **Barbara Mildner**. W 2010 roku Oddział Anin uczestniczył w przygotowaniu uroczystości **Stulecia Anina**. Zorganizowano m.in. wystawę w Muzeum Historii Warszawy, prezentującą ludzi Anina, ich dokonania i dokonania TPW – Koła, a następnie Oddziału Anin, a także sesję, której plan opublikowany został w „Kronice Warszawy” (2010, z 1). Corocznymi „świętami” Anina są imprezy inicjowane i współorganizowane przez Oddział, poświęcone wybitnym mieszkańcom Anina („**Tuwimiada**”, „**Dni Zielonego Konstantego**”, „**Świętojana Jana Twardowskiego**”). W 2014 roku Oddział Anin z okazji „Dni Zielonego Konstantego” przygotował, zaprezentował i wydał na płycie CD **film o Galczyńskim w Aninie – to „Konstanty w zielonej Warszawie”**. Oddział TPW Anin zorganizował też 26 IX 2014 w Klubie Kultury Anin uroczystą sesję z okazji **110 rocznicy urodzin Henryka Wierzchowskiego** - zasłużonego działacza TPW, nauczyciela i historyka – regionalisty, autora wielu publikacji;

to on także zintegrował środowisko Anina w Kole Przyjaciół Anina, działającym w ramach TPW. Sesję jemu poświęconą i materiały z tej sesji, włączone zostały (po redakcji T. Szymczak i B. Mildner) do książki *Wokół Anina* (wyd. przez Oddział Anin 2014). Oddział Anin może poszczycić się wieloma **inicjatywami wydawniczymi**, stąd figuruje w licznych wydawnictwach jako **współwydawca**, a w spisach autorów, bądź redaktorów czy korektorów znajdują się nazwiska najbardziej aktywnych i kompetentnych w sprawach wydawniczych członków Oddziału. Dzielnica Wawer posiadała początkowo w dorobku piśmienniczym tylko jedną, godną uwagi publikację. Była to książka Henryka Wierzchowskiego *Anin Wawer*, PWN, Warszawa, 1971. W 2004 r. wydano jej reprint w Wawrze. Z inicjatywy TPW Wydział Kultury Dzielnicy rozpoczął wydawanie serii książek, poświęconych dziejom i kulturze Wawra. W pracach komitetu wyd. serii uczestniczyła Maria Chodorek, Jadwiga Teresa Szymczak. Seria nosiła tytuł <Biblioteka Wawerska>, wydawcą był Urząd Dzielnicy Wawer. W serii tej ukazały się m.in.: Henryk Wierzchowski, *Las, rolnicze osiedle Warszawy*, Warszawa, 2006, współpracowanie i korekta J.T. Szymczak); S. Teresa Antonietta Frącek, *Siostry Rodziny Maryi z pomocą dzieciom polskim i żydowskim w Międzyzlesiu i Aninie*, Warszawa, 2006 (Udział w przygotowaniu książki członków TPW: J.T. Szymczak, A. Wiweger); Praca zbiorowa pod red. Jana Czerniawskiego *Wawer i jego osiedla*, Warszawa, 2007. (Wśród autorów – M. Chodorek, J.T. Szymczak, A. Wiweger; korekta J.T. Szymczak); Jan Czerniawski, *Wawer - korzenie i współczesność*, Warszawa, 2008 (Redakcja i indeksy - J. T. Szymczak).

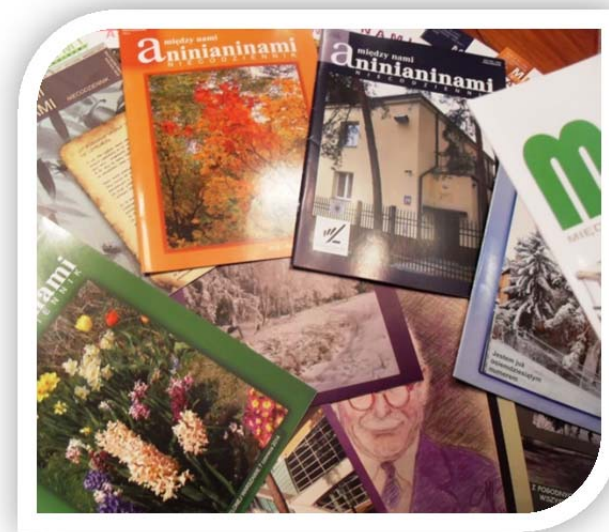

Pierwszą publikacją, której wydawcą jest Oddział Anin jest *Wokół Anina* Jana Czerniawskiego, Warszawa, 2014, redakcja T. Szymczak, B. Mildner.

Członkowie Oddziału aktywnie współdziałali z anińską Parafią (p.w. Matki Bożej Królowej Polski) przy wydaniu pierwszej monografii Parafii oraz zbioru kazań jej

Proboszcza. Wydano: *Świadek czasu*, Warszawa, 2004 (Praca zbiorowa - Przewodnicząca Zespołu Redakcyjnego - Halina Kowalska, red. - J.T. Szymczak) i ks. Wiesław Kalisiak, *Odwagi. Słowa niedzielne – słowa na co dzień*, Warszawa, 2006 (Wybór i redakcja kazań - J.T. Szymczak).

Najistotniejszym wydawnictwem, którym może poszczycić się Oddział Anin TPW jest **czasopismo osiedlowe: *Między nami aninianinami*, niecodziennik**, rok założenia 2000; ukazały się do 2015 r. - 83 numery w formacie A4 (ponad 1000 stron).

Na spotkaniu zostały zaprezentowane archiwalne i bieżące numery czasopisma ***Między nami aninianinami***

Czasopismo to założone było przy współpracy Koła Przyjaciół Anina, a pierwszymi członkami redakcji z TPW byli m. in.: J.T. Szymczak – redaktor prowadząca, Maria Chodorek (redaktor naczelna 2003 – 2012; pozostaje w składzie redakcji), Antoni Wiweger, śp. Hanna Orkisz i Alicja Francman. Kolejna redaktor naczelna to Barbara Mildner. Pismo ma charakter społeczno – kulturalny. Poezje, publikowane na jego łamach ukazały się w wydanej przez Klub Kultury Anin antologii *Aninianie Aninianom*, Warszawa, 2010 (Wstęp J.T. Szymczak, wiersze m.in. M. Chodorek, A. Francmann, A. Kraus - członkinie TPW). W serii <Osiedle poetów> z inicjatywy MNA ukazały się zbiorki wierszy Katarzyny Nowak oraz J. T. Szymczak.

**Głos mają:
Pani Prezes
i współtwórcy czasopisma MNA**

Nasi Goście – znakomicie potrafili nam przybliżyć swoje pismo, a także nam je zaprezentowali i kilka numerów podarowali. Tematem pierwszym tych wystąpień stała się historia anińskiego periodyku Powstał on w marcu 2000 roku dzięki determinacji trojga osób: Teresy Szymczak – (doświadczonej redaktorki, polonistki, dziennikarki), Marii Choderek (nauczycielki biologii, wychowawczyni wielu pokoleń licealistów anińskich, a ponadto - przewodniczącej Koła Przyjaciół Anina w TPW, następnie długoletniej prezes Oddziału Anin) oraz - Zdzisława Jastrzębskiego (właściciela sklepu osiedlowego, dysponującego kserografem i papierem, dzięki niemu pismo mogło być powielane nieodpłatnie).

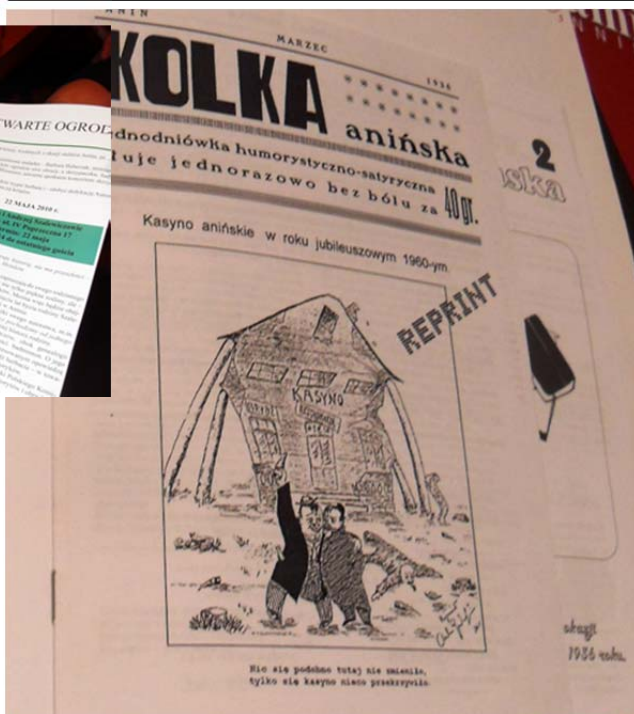
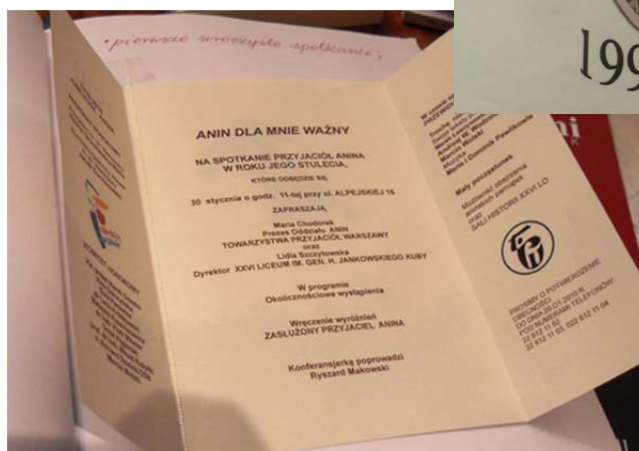
Adresu do korespondencji użyczyła M. Choderek, miejsca do pracy zespołu i sprzęt - T. Szymczak. Spotkania redakcji odbywały się w Wypożyczalni nr 87. Do dziś redakcja nie dysponuje własnym lokalem, komputerem, telefonem, etatami i funduszem na honoraria. Kolejni wydawcy zapewniali jedynie pokrycie kosztów druku. Pismo od początku nierozzerwalnie było i jest połączone unia personalną z Towarzystwem Przyjaciół Warszawy, jak również okresowo – z wszystkimi organizacjami społecznymi, działającymi na terenie Anina. MNA ukazywał się początkowo raz w miesiącu, powielany na kserografie, następnie drukowany; .od 2007 to kolorowy, wielostronicowy kwartalnik. Tytuł pochodzi z wiersza Tuwima. T. Szymczak, która w IBJ redagowała pismo „Rezonans” i w nim ukazywał się popularny wśród czytelników felieton pod tytułem „Między nami aninianinami” (pióra K.J.) - tworząc w 2000 roku (na prośbę znajomych mieszkańców Anina) pismo dla społeczności tego osiedla T. Szymczak taki tytuł zaproponowała. Pismo początkowo odbijane na ksero zgodnie z zapotrzebowaniem najbliższego kręgu znajomych – dzięki kontaktom z przewodniczącą Koła Przyjaciół Anina –

zyskiwało szybko współpracowników i czytelników, a także nawet darmowy druk. Oficjalnie zostało zarejestrowane (ma numer ISSN). Wszyscy – redaktorzy i autorzy pracowali honorowo i nadal tak się pracuje w MNA. Pismo kolportowane jest bezpłatnie. Jednak Koło Przyjaciół Anina, następnie Oddziałowi TPW Anin – twórcom i redaktorom pisma - brak funduszy na papier i druk; wiele wysiłku więc kosztowało i kosztuje zdobywanie sponsorów - ale w końcu zawsze ich znajdowano (obecnie wydawcą pisma jest Wawerskie Towarzystwo Uniwersytetu Trzeciego Wieku). Pismo wydawane jest obecnie w nakładzie 500 egzemplarzy. . Od 2008 roku ukazuje się wydanie cyfrowe MNA; wszystkie numery MNA dostępne są na blogu w Internecie. Jan Czerniawski w swym wystąpieniu przedstawił wnikliwą recenzję pisma, która zawierała ważną myśl: MNA JEST PISMEM WSZYSTKICH ANINIAN. Dużo miejsca redakcja poświęca historii osiedla, dokumentuje ważniejsze wydarzenia kulturalne i społeczne, ukazuje ludzi Anina. Można więc powiedzieć, że pismo jest też ważnym źródłem do historii Anina. Otrzymaliśmy od naszych Gości kilka numerów pisma, m.in. z IV roku jego obecności w Aninie. Pismo wówczas było czarno-białe, zwraca uwagę atrakcyjna szata graficzna i staranny, elegancki skład. W numerze z lutego 2003 – na „trzecie urodziny” zamieszczony został felieton T. Szymczak opowiadający o historii pisma i roli M. Choderek – przewodniczącej Koła Przyjaciół Anina, która „znała ludzi, problemy, miejsca, ważne dla Anina” i pomogła zorganizować zespół. W „niedzienniku” zamieszczano także artykuły poświęcone historii (np. o Magistrali Transanińskiej z okazji jubileuszu jej 125-lecia, artykuł bogato ilustrowany).

W tym roku - w kwietniu, MNA zamierza obchodzić uroczyste jubileusz piętnastolecia i planuje wydanie z tej okazji numeru specjalnego. Czekamy i gratulujemy!

Tekst B.P.-S. przy współudziale T. Szymczak, S. Cyngot i B. Mildner; dziękujemy za współpracę przy opracowaniu tekstu; skład, opracowanie graficzne i zdjęcia: Halina Niemiec.

**Aniński Oddział TPW zaprezentował
na spotkaniu bogato ilustrowaną Kronikę**

Fotoreportaż ze spotkania w siedzibie Zarządu TPW 23 stycznia 2015 r.

